

Lärarnas forskningskonvent Karlstad 13 augusti

PROGRAM

Ett samarrangemang av:

Sveriges Lärare, Lärarstiftelsen,
Karlstads universitet och
Lärofortbildning AB

Lärarnas forskningskonvent

Föreläsningarna hålls på plats, men sänds även för dig som deltar digitalt.

FÖRELÄSNINGAR				
08.00	Kaffe och smörgås			
09.00	Inledning			
09.15	Keynote Gert Biesta: Education with the world at the centre – what is the real purpose of school?			
LOKALER →	Spår 1 Demokrati Aula Magna	Spår 2 Allmäendidaktik Lagerlöf	Spår 3 Äldre elever Fryxell	Spår 4 Yngre elever Fröding
10.15	Pontus Wallin skolforskningsinstitutet Undervisa om demokrati 1:1	Nora E. H. Mathé Universitetet i Oslo Utforskande undervisning och stödfunktioner 2:1	Charlotte Arkenback Göteborgs universitet Tillgänglig undervisning – när specialpedagogik och ämnesdidaktik möts 3:1	Jorryt van Bommel Karlstads universitet Har du lite tid att diskutera tid? 4:1
11.15	Nora E. H. Mathé Universitetet i Oslo Arbeta med politiska frågor i undervisningen 1:2	Michael Tengberg Karlstads universitet Undervisningsutveckling på vetenskaplig grund 2:2	Josefin Hellman Södertörns högskola Att undervisa i utredande och resonerande skrivande i AI-tider 3:2	Linda Fälth Linnéuniversitetet Tidig läs- och skrivutveckling på vetenskaplig grund 4:2
12.00	Lunch			
13.00	Keynote Christer Mattsson: Kontroversiella frågor, skolans demokratiuppdrag och empatisk nyfikenhet – kontroversen som en pedagogisk tillgång			
13.45	Martin Jakobsson och Roger Olsson Karlstads universitet Att utveckla elevers kunskaper om politik genom nyheter i ämnet samhällskunskap 1:3	Kenneth Nordgren Karlstads universitet Frågedriven undervisning: en strukturerad form för undersökande arbete 2:3	Livepodd 3:3	Elisabeth Zetterholm Linköpings universitet Främja tidig läs- och skrivutveckling i svenska som andraspråk 4:3
14.30	Kaffe och kaka			
15.00	Ulf Blossing Göteborgs universitet Skyldfönsterdemokrati – när skolan talar varmt om elevinflytande men håller eleverna utanför 1:4	Ulrik Terp Karlstads universitet Kreativ undervisning ur ett kognitionsvetenskapligt perspektiv 2:4	Niklas Gericke Karlstads universitet Praktiska designforskning i biologiämnet – från didaktisk transformation och kraftfull kunskap till evidensbaserad kunskap 3:4	Martin Stolare Karlstads universitet Att göra utbildningen i SO för yngre barn forskningsbaserad 4:4
15.55	Keynote Lisa Isenström: Att förankra och förmedla mänskliga rättigheter i lärandets vardag från tidiga år till tonår			
16.30	Avslutning			

Lärarnas forskningskonvent

Karlstads universitet 13/8 2026

Välkommen till Lärarnas forskningskonvent 2026. Här får du en unik möjlighet att fördjupa dig i konkret och relevant forskning. Var med och forma framtidens undervisning tillsammans med oss!

Program

**Keynote: Education with the World at the Centre
– What Is the Real Purpose of School?**

Gert Biesta, utbildningsfilosof och professor i pedagogik vid Maynooth University i Irland

What is education for in a time characterised by measurability, performance demands, and rapid societal change? How can teaching strengthen students' sense of responsibility, judgement, and democratic agency?

This lecture explores the broader mission of schooling: not only to transmit knowledge, but also to help students orient themselves in the world and develop into responsible human beings. You will receive practical advice for both classroom teaching and how these ideas can support school development.

Föreläsningen ges på engelska.

Gert J.J. Biesta is a leading international educational philosopher and Professor of Education at Maynooth University in Ireland. His research focuses on the purpose of education, democracy, and teachers' professional responsibility, and his work has had a significant influence on international discussions about the role and purpose of education.

Keynote: Kontroversiella frågor, skolans demokratiuppdrag och empatisk nyfikenhet – kontroversen som en pedagogisk tillgång
Christer Mattsson, föreståndare Segerstedtinstitutet, universitetslektor
Göteborgs universitet

Forskning och beprövad erfarenhet visar att det är vanligt att kontroversiella frågor undviks i klassrummet och upplevs stå i vägen för lärande. Denna föreläsning tar sin utgångspunkt i förmågan att vara i, hantera och utveckla en kontrovers. Något som är en färdighet i sig, en färdighet som är en förutsättning för att utveckla en demokratisk impuls. I föreläsningen presenteras praktiska pedagogiska verktyg inramat i socialfilosofiska perspektiv på vad en konflikt är.

Christer leder arbetet på Segerstedtinstitutet, och forskar om radikaliseringsprocesser hos individer och grupper i högerextrema och nationalsocialistiska miljöer. Han är även verksam kring studier som berör förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism generellt. Vidare bedriver han forskning kring utbildning om Förintelsen och antisemitism. Christer är också lärare vid de kurser som ges vid institutet samt handleder doktorander och studenter.

Keynote: Att förankra och förmedla mänskliga rättigheter i lärandets vardag, från tidiga år till tonår

Lisa Isenström, lektor i pedagogiskt arbete, Karlstads universitet

I både läroplanerna och skollagen betonas att utbildningens värdegrund vilar på demokratiska principer och mänskliga rättigheter. Skollagen tydliggör också att skolan har ett dubbelt uppdrag: att skapa en miljö som respekterar rättigheter och att ge elever möjlighet att utveckla de kunskaper och värden som värdegrunden omfattar. Nyligen uttryckte Jan Eliasson (tidigare FN-diplomat) att "diplomati är en bransch i lågkonjunktur". Detsamma skulle kunna sägas om arbetet för mänskliga rättigheter. I en tid då dessa rättigheter utmanas – både globalt och i vår närhet – blir skolans ansvar att gestalta, förankra och förmedla värdegrunden än mer centralt.

Med utgångspunkt i aktuell utbildningsvetenskaplig rättighetsforskning utforskas i den här föreläsningen rättighetsundervisning i skola och fritidshem. Med en tydlig progression genom skolans alla stadier och i fritidshemmets praktik visar jag hur undervisning som stärker elevers kunskaper, värderingar och handlingsförmåga i linje med mänskliga rättigheter kan utvecklas.

Lisa Isenström disputerade 2020 med avhandlingen Att utbilda rättighetsbärare om undervisning i mänskliga rättigheter. Forskningen fokuserar på barns och ungas rättigheter i utbildning och lärares arbete med rättighetsutbildning. Tillsammans med professor Ann Quennerstedt vid Örebro universitet har hon genomfört ett Unicef-finansierat projekt om hur metoden Rättighetsbaserad skola påverkar skolors arbete med barns rättigheter.

Programspår 1 – Demokrati

Att undervisa om demokrati

Pontus Wallin, forskare och projektledare Skolforskningsinstitutet

Skolforskningsinstitutet är en statlig myndighet som verkar för att undervisningen i förskolan och skolan bedrivs på vetenskaplig grund. Pontus Wallin är forskare vid Skolforskningsinstitutet och projektledare för den systematiska översikten: Att lära demokrati – lärares arbetssätt i fokus. I översikten sammanställs forskning om vilka arbetssätt i undervisningen som främjar elevers demokratilärande.

Arbete med politiska frågor i undervisningen

Nora E. H. Mathé, Førsteamanuensis (associate professor),
Institutt for lærerutdanning og skoleforskning, Universitetet i Oslo

Politik och aktuella frågor är viktiga i samhällskunskap, men dyker också upp i andra ämnen. Baserat på en studie av elevers och samhällsvetarens förståelse av vad som kännetecknar politiska frågor, presenterar jag ett ramverk för arbete med politiska frågor. Ramverket är tänkt att ta tillvara både disciplinära perspektiv och elevers uppfattning av det politiska och kan därför användas i undervisningen för att förstå och diskutera både politik och aktuella teman och nyhetsfrågor. I presentationen kommer jag också att ge exempel från videofilmad undervisning i samhällskunskap strax efter Rysslands invasion av Ukraina 2022.

Programspår 1 – Demokrati forts.

Att utveckla elevers kunskaper om politik genom nyheter i ämnet samhällskunskap

Martin Jakobsson, fil. doktor i pedagogik och Roger Olsson, universitetslektor Karlstads universitet

Vi vet från tidigare forskning att nyheter har en etablerad plats i samhällskunskapsundervisningen, samtidigt är det oklart vilken roll de spelar. I forskningsprojektet uppfattas nyheter som speglingar av politiska problem, och därför som lämpliga att använda för att utveckla elevers kunskaper om politiskt ansvar. Vem bär exempelvis ansvar för att olyckor med A-traktorer ökar i samhället? Ligger ansvaret på de personer som sitter bakom ratten i första hand, eller är samhället också ansvarigt och i så fall hur?

Genom att arbeta med nyheter av den här typen lär sig eleverna att förstå nyheter som bärare av politiska problem, och vad det innebär att utkräva politiskt ansvar. I en liberal och representativ demokrati är det en viktig kunskap att odla i samhällskunskapsundervisningen. Vår presentation handlar om hur denna politiska kunskap kan odlas, baserat på erfarenheter från lärare som nyttjat nyheter för just detta ändamål.

Skyltfönsterdemokrati – när skolan talar varmt om elevinflytande, men håller eleverna utanför

Ulf Blossing, professor och seniorforskare vid institutionen för pedagogik och specialpedagogik. Göteborgs universitet

Skolan talar gärna om elevinflytande, framför allt i skollagen och i läroplanen, men även i exempelvis måldokumentet för rektorsprogrammet. Ändå visar verkligheten något annat: Eleverna blir visserligen lyssnade på, men inte tagna på allvar som deltagare. De har bra relationer till sina lärare, men inte på ett vis som innefattar lärandets organisering. Det är skolans stora trovärdighetsproblem. För vad är demokratisk fostran värd om elever år efter år vänjer sig vid att andras förslag förverkligas, medan deras egen roll blir att anpassa sig? Så snart detta påpekas kommer ofta invändningen: Ska eleverna bestämma allt? Men det är en undanmanöver. Frågan har aldrig varit om elever ska styra skolan. Frågan är om de ska få delta i sitt eget lärande som tänkande och ansvarstagande människor. Problemet är att skolan gärna visar upp elevinflytande i skyltfönstret, men sällan bygger undervisningen så att det blir verkligt. Därför fortsätter glappet mellan vackra ord och en praktik tom på demokrati.

I föreläsningen reflekterar jag över vad som är orsaken till denna låsning. Det går att ändra. Men då måste elevinflytande sluta vara dekoration och bli en del av undervisningens kärna. Jag ger förslag på vad det kan innebära såväl för lärare som elever.

Programspår 2 – Allmäendidaktik

Utforskande undervisning och stödfunktioner

Nora E. H. Mathé, Førsteamanuensis (associate professor),
Institutt for lærerutdanning og skoleforskning, Universitetet i Oslo

Hur kan man arbeta utforskande i undervisningen? Baserat på videoobservationer av undervisning från två stora forskningsprojekt, presenterar jag tre olika former av utforskande undervisning och exempel på stödfunktioner som lärare kan använda (scaffolding).

Undervisningsutveckling på vetenskaplig grund

Michael Tengberg

Om man ska förbättra kvaliteten på undervisningen behövs några grundläggande komponenter. För det första måste man veta något om styrkor och utvecklingsområden i den organisation man arbetar i. För det andra behöver man en väl fungerande modell för själva förbättringsarbetet. För det tredje behöver man en metod för och en vilja att ta reda på vad insatsen får för effekter. Från mycket forskning vet vi att en stor del av de kompetensutvecklingsinsatser som lärare deltar i leder till begränsade eller inga förbättringar av elevers lärande. Samtidigt finns det nyttiga lärdomar att dra från de insatser som faktiskt har gett goda effekter.

Det här passet handlar om undervisningsutveckling på vetenskaplig grund. Vad vet vi om kvaliteten på befintlig undervisning? Vilka typer av modeller för förbättringsarbete har visat sig mer framgångsrika än andra? Vad behöver göras? Passet består av en halvtimmes presentation följt av 15 minuters diskussion i plenum.

Programspår 2 – Allmändidaktik forts.

Frågedriven undervisning: en strukturerad form för undersökande arbete

Kenneth Nordgren, professor i SH-didaktik, Karlstad

I detta fortbildningspass presenteras och diskuteras frågedriven undervisning som en ämnesdidaktisk modell för planering och genomförande av undersökande undervisning. Med utgångspunkt i ett treårigt forskningsprojekt lyfts arbetsformer, undervisningsdesign och centrala resultat fram. Deltagarna får också ta del av konkreta exempel på hur frågedriven undervisning kan organiseras i praktiken, samt av lärdomar och utmaningar som har identifierats i samverkan mellan forskare och verksamma lärare.

Kreativ undervisning ur ett kognitionsvetenskapligt perspektiv

Ulrik Terp, universitetslektor, meriterad lärare, Karlstads universitet

Vad i undervisningen gör skillnad för elevers lärande, motivation och utveckling? Den här föreläsningen tar avstamp i kognitionsvetenskaplig forskning och visar hur kunskap om lärande kan omsättas i undervisningen. Ulrik Terp fokuserar på centrala begrepp och aspekter som hur minnet fungerar, hur kognitiv belastning påverkar elever och vad som stärker långsiktigt lärande.

Du får ta del av konkreta exempel som kan ge dig stöd i att utveckla kreativ undervisning som på ett medvetet sätt främjar elevers lärande.

Programspår 3 – Äldre elever

Tillgänglig undervisning – när specialpedagogik och ämnesdidaktik möts

Charlotte Arkenback, fil.dr och lektor, Göteborgs universitet

Vad krävs för att undervisning ska bli tillgänglig för fler elever? I den här föreläsningen riktas fokus mot hur lärare kan undersöka det som faktiskt sker i undervisningen och få syn på vad som hjälper eller hindrar elevers deltagande, förståelse och lärande. Här handlar det inte om fler metoder, utan om att utveckla ett skarpare och mer praktisknära sätt att förstå och forma undervisningen.

Att undervisa i utredande och resonerande skrivande i AI-tider

Josefin Hellman, doktorand i svenska, Södertörns högskola

Många lärare arbetar med utredande och resonerande skrivande i olika ämnen, men upplever att elever ofta fastnar i att återge information eller mer eller mindre skriver av sina källor i stället för att föra egna resonemang. Hur kan undervisningen stödja elever i att utveckla ett mer självständigt och resonerande skrivande i en tid präglad av AI?

I den här föreläsningen diskuteras skrivundervisning med utgångspunkt i variationsteori och forskning om skrivutveckling. Du får flera konkreta exempel på hur undervisning kan designas för att stödja elevers skrivutveckling från högstadiet till gymnasiet och vidare till högre utbildning.

Programspår 3 – Äldre elever forts.

Livepodd

Praktiknära designforskning i biologiämnet – från didaktisk transformation och kraftfull kunskap till evidensbaserad kunskap

Niklas Gericke, professor i naturvetenskapernas didaktik,
Karlstads universitet

Frågan om vad vi skall undervisa om är en av de mest centrala frågorna i undervisningen. Transformation är ett begrepp som belyser hur ämnesinnehåll väljs ut och didaktiseras utifrån specifika lärandemål och undervisningssituationen. Syftet är att bibringa elever vad som inom utbildningssociologi benämns kraftfull kunskap. Kraftfull kunskap avser systematisk, specialiserad och begreppsmässigt sammanhängande disciplinär kunskap som gör det möjligt för elever att överskrida sina vardagliga erfarenheter. Ofta är det den enskilda läraren som gör dessa val. I min forskargrupp har vi utvecklat en metod att systematiskt undersöka vad som kan utgöra kraftfull kunskap i olika ämnesområden och hur den kan iscensättas i klassrummet genom designforskning och utvärderas genom evidensbaserade studier. I seminariet kommer jag ge exempel från olika ämnesområden i biologi som fotosyntes, genetik och biodiversitet på hur dessa kunskapsområden kan transformeras i designforskning och utvärderas genom evidensbaserade effektstudier till kraftfull kunskap.

Programspår 4 – Yngre elever

Har du lite tid att diskutera tid?

Jorryt van Bommel, professor i matematikens didaktik,
Karlstads universitet

Från tidig ålder förväntas barn lära sig om tid, men vad bör fokuseras på i undervisningen för att eleverna ska kunna utveckla en hållbar förståelse av tid?

Barn utvecklar en medvetenhet om tid genom att dagligen uppleva tid och ställer frågor såsom Hur mycket är klockan? Att kunna klockan betyder dock mer än att kunna berätta att klockan är sju eller halv tre. Elever behöver få en förståelse för till exempel tidsspann (hur lång tid något tar), och måste kunna sätta olika händelser i rätt (sekventiell) ordning.

Olika verktyg som den analoga och digitala klockan, men även kalender och tidtabeller är viktiga att kunna läsa och förstå. Dessutom har vi de språkliga uttrycken relaterade till tid. Enligt den svenska läroplanen för 1–3 ska elever lära sig mäta tid, vilket kan innebära en fokus på att läsa av klockan. I andra länder kopplas tid även till att sekvensera olika händelser eller att tidsbegrepp skrivs fram explicit i läroplanen. Oavsett var tid placeras i läroplanen, så innebär en hållbar förståelse av tid kunskap om egenskaper, enheter och skala i förhållande till tid.

Presentationen riktar sig mot lärare i de tidiga åren och vi kommer att testa och diskutera exempel på aktiviteter och uppgifter för att utveckla en hållbar förståelse av tid. Exempelen från befintliga läromedel tas upp men även tänkta exempel på sådant som just nu inte förekommer så ofta i läromedlen.

Tidig läs- och skrivundervisning på vetenskaplig grund

Linda Fälth, professor i pedagogik, Linnéuniversitetet

Hur kan lärare utforma den tidiga läs- och skrivundervisningen på vetenskaplig grund? I denna föreläsning presenterar Linda vad sammantagen forskning och systematiska forskningsöversikter visar om undervisning som stödjer elevers utveckling från tidig läs- och skrivinlärning till en hållbar grund för fortsatt lärande. Du får även konkreta råd att använda i klassrummet.

Programspår 4 – Yngre elever forts.

Tidig läs- och skrivutveckling för elever med svenska som andraspråk

Elisabeth Zetterholm, biträdande professor i svenska som andraspråk, Linköpings universitet

Hur kan vi bäst stötta elever som lär sig läsa och skriva på svenska samtidigt som de utvecklar sitt modersmål? Elever med svenska som andraspråk möter ofta särskilda utmaningar i den tidiga läs- och skrivinläringen, där flera språk och ibland olika skriftsystem samverkar. I den här föreläsningen presenteras forskningsbaserade perspektiv och konkreta arbetsätt på hur denna komplexa process kan förstås och tas tillvara i undervisningen.

Att göra utbildningen i SO för yngre barn forskningsbaserad

Martin Stolare, lektor, Karlstad

Denna presentation tar utgångspunkt i ett praktiktäna projekt där lärare på lågstadiet tillsammans med forskare i forskningscirklar utvecklade och prövade undervisning på temat plats och lokal historia. I forskningscirklarna möttes lärares och forskares kunskaper och erfarenheter. I presentationen resoneras kring detta möte och vad det konkret innebar för den undervisning som utvecklades.